

“Geçmişi hatırlamayanlar, onu tekrarlamaya mahkumdur”

Holokost’un küllerinden doğan “bir daha asla” vaadi, uluslararası insan hakları hukuku ve küresel ahlaki bilincin temel taşı olmuştur. Ancak, bu makalenin başlığına adını veren George Santayana’nın uyardığı gibi, geçmişteki vahşetlerle günümüz krizleri arasındaki benzerlikler, soykırımı körükleyen ideolojilerde ve bunu mümkün kılan sistemik başarısızlıklarda rahatsız edici bir süreklilik ortaya koyuyor. Bu makale, bu benzerlikleri üç bölümde inceliyor: İlk olarak, Holokost’taki üstünlük ve insanlıktan çıkarma rolü ve Milletler Cemiyeti ile Daimi Uluslararası Adalet Divanı (PCIJ) gibi uluslararası kurumların bunu önleme veya durdurmadaki başarısızlığı; ikinci olarak, İsrail’in Araplara, özellikle Filistinlilere yönelik tutumunda ve Gazze’deki eylemlerinde çarpıcı benzerlikler; ve son olarak, Gazze’de soykırımı kanıtlayan **suç kastı** (mens rea) ve **suç eylemi** (actus reus) için ikna edici deliller, “bir daha asla” vaadi, Soykırım Sözleşmesi ve Koruma Sorumluluğu (R2P) doktrini altında devletlerin ve yetkililerin harekete geçme ahlaki ve hukuki yükümlülüğünü vurguluyor.

Üstünlük, İnsanlıktan Çıkarma ve Uluslararası Kurumların Başarısızlığı

Holokost, tarihin en sistematik soykırımlarından biri olup, altı milyon Yahudi ve milyonlarca diğerinin imhasını meşrulaştıran ırksal üstünlük ve insanlıktan çıkarma ideolojisiyle desteklenmiştir. Aryan üstünlüğü kavramına dayanan Nazi ideolojisi, Yahudileri Alman ulusu için insanlık dışı bir tehdit olarak konumlandırdı. Propaganda, Yahudileri “haşere”, “parazit” ve “ırksal düşman” olarak tasvir ederek insanlıklarını ellerinden aldı ve sistematik yok edilmelerini kolaylaştırdı. Bu insanlıktan çıkarma, kendiliğinden bir eylem değil, Hitler’in konuşmalarında ve Goebbels’in propagandasında görüldüğü üzere, Yahudileri Almanya’nın hayatta kalması için ortadan kaldırılması gereken varoluşsal bir tehdit olarak çerçeveleyen kasıtlı bir stratejiydi.

Nazi rejimi, Yahudileri Varşova gibi gettolarda topladı; burada açlık ve hastalıklar on binlerce kişiyi öldürdü, ardından Auschwitz gibi imha kamplarına sürgün edildiler ve gaz odalarında endüstriyel katliam gerçekleştirildi. Yahudileri bir grup olarak yok etme niyeti, “Nihai Çözüm”de açıkça ifade edildi ve soykırım için **suç kastını** karşıladı; öldürme, ciddi zarar verme, ölümcül koşullar dayatma, kısırlaştırma yoluyla doğumları engelleme ve 1.5 milyon çocuğun öldürülmesi gibi eylemler, daha sonra tanımlanan BM Soykırım Sözleşmesi (1948) uyarınca **suç eylemini** yerine getirdi.

Milletler Cemiyeti ve PCIJ gibi uluslararası kurumlar, yapısal zayıflıklar ve jeopolitik gerçeklikler nedeniyle bu soykırımı önleyemedi veya durduramadı. 1920’de barışı korumak için kurulan Milletler Cemiyeti, yaptırım mekanizmalarından yoksundu ve oybirliği ile

kararlara bağımlıydı; bu, Fransa ve Birleşik Krallık gibi büyük güçlerin Nazi Almanyası'nı yatıştırmayı müdahaleye tercih etmesine olanak tanıdı. Milletler Cemiyeti tarafından desteklenen Evian Konferansı (1938), Yahudi mülteci krizini ele almakta başarısız oldu; çoğu ülke mültecileri kabul etmeyi reddetti ve böylece Nazi vahşetlerini mümkün kıldı. Milletler Cemiyeti'nin yargı organı olan PCIJ, devletler arasındaki anlaşmazlıkları çözebiliyordu, ancak Holokost gibi iç vahşetleri ele almak için ne yetkisi ne de gücü vardı; bu, o dönemde egemenliğin insan haklarından üstün tutulduğunu yansıtıyordu. Holokost'un tam kapsamı bilindiğinde, Milletler Cemiyeti dağılmış, dünya savaşta kalmıştı; bu, savunmasız nüfusları koruma konusunda uluslararası mekanizmaların feci başarısızlığını vurguluyordu.

İsrail'in Araplara Yönelik Tutumunda ve Gazze'deki Eylemlerinde Benzerlikler

İsrail'in Araplara, özellikle Filistinlilere yönelik tutumu ve Gazze'deki eylemleri, üstünlük, insanlıktan çıkarma ve sistematik şiddet ideolojilerine kök salmış Holokost ile ürpertici benzerlikler ortaya koyuyor. İsraili liderlerin tarihi açıklamaları, Filistinlileri dışlama veya yok etme niyetini gösteriyor. Yosef Weitz (1940'lar), "Arapsız bir İsrail toprağı" çağrısında bulundu ve tüm Filistinlilerin "transferini" savundu, "tek bir köy, tek bir kabile" bırakmamayı önerdi. Menachem Begin (1982), Yahudilerin "üstün ırk" olduğunu iddia etti ve diğer ırkları "canavarlar ve hayvanlar, en iyi ihtimalle sığır" olarak etiketledi; bu, Nazi Aryan üstünlüğünü yansıtıyordu. Rafael Eitan (1983), toprağın kolonileştirilmesinden sonra Filistinlileri "şişede uyuşturulmuş hamamböcekleri" olarak hayal etti, Nazi propagandasına benzer şekilde onları insanlıktan çıkardı. Daha yakın zamanda, Kudüs Bayrak Yürüyüşü (2023), binlerce kişinin "Araplara ölüm" ve "Köyün yansın" diye bağırdığını gördü; 2024'teki bir yerleşimci konferansı, "Gazze'ye yerleşmeyi" planladı ve " Hamas'sız"—dolaylı olarak Filistinliler olmadan—bir geleceğı tasavvur etti. Ayrıca, Miras Bakanı Amichai Eliyahu, Kasım 2023'te, Hamas'a karşı savaşta İsrail'in bir seçeneğinin "Gazze Şeridi'ne nükleer bomba atmak" olabileceğini belirtti; bu yorum, Başbakan Benjamin Netanyahu tarafından reddedilse de, Gazze'nin tamamen yok edilmesini isteyen sosyal medyada ve başka yerlerdeki birçok çağrıda yankılanan aşırı bir imha söylemini yansıtıyor.

Bu tutumlar, Gazze'deki Nazi taktiklerini yansıtan eylemlere dönüşüyor. 2007'den beri abluka altında 365 kilometrekarelik alana sıkışmış 2.1 milyon insanla Gazze, bir Nazi gettosuna benziyor ve şimdi "büyük bir imha kampı" olarak tanımlanabilecek bir şeye dönüştü. Ekim 2023'ten bu yana, İsrail'in kampanyası, Gazze sağlık yetkililerine göre (2024 sonu) bombardımanlarla 40.000'den fazla Filistinliyi, içinde 15.000 çocuk dahil, öldürdü. İsrail Katz ("Gazze'ye insani yardım girmeyecek") ve Bezalel Smotrich ("bir buğday tanesi bile yok") tarafından doğrulanan iki aylık tam abluka (Mayıs 2025'e kadar), kıtlığa neden oldu; 1.1 milyon insan açlık tehlikesiyle karşı karşıya ve çocuklar yetersiz beslenmeden ölüyor, BM raporlarına göre (2024). Altyapının yok edilmesi—konutların %70'i, hastanelerin çoğu—yaşanmaz koşullar yaratıyor; beyaz fosfor kullanımı ise doğumsal deformasyonlarla bağlantılı, İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne göre (2023). "Getto" olarak tanımlanan Batı Şeria'da, kontrol noktaları ve yerleşimlerle, 2023'te 83 çocuk öldürüldü, önceki yılın toplamının iki katı, artan askeri operasyonlar arasında, UNICEF'e göre.

2024'te The Times of Israel'de yayınlanan ve İsrail'in artan nüfusunu (2040'a kadar 15.2 milyon) barındırmak için Batı Şeria'da "lebensraum" talep eden bir makale, Alman yerleşimciler için alan açmak amacıyla soykırımı meşrulaştıran Nazi bölgesel hırslarını doğrudan yansıtıyor. İsraili yetkililerin açıklamaları, Yoav Gallant'ın "insan hayvanları" (2023) ve IDF'den "beyaz bayrak sallamayan herkesi öldürmesini" isteyen bir parlamento belgesi (2025) gibi, Filistinlileri insanlıktan çıkararak ve ayırım gözetmeksizin hedef alıyor, tıpkı Nazi politikalarının Yahudileri hedef alması gibi. Smotrich'in Kasım 2023'te eklediği, İsrail'in savaş sonrası Gazze'yi kontrol edeceği yorumu, Filistin varlığını ortadan kaldırmak için uzun vadeli bir planı ima ediyor; bu, yerleşimci konferansının vizyonu ve Arapsız bir toprak için tarihsel çağrılarla uyumludur. Gazze ve Batı Şeria'daki önceden var olan hapisle mümkün kılınan bu sistematik şiddet, Holokost'un gettolarda ve kamplarda izolasyon ve yok etme için kullanımını yansıtıyor.

Gazze'de Soykırım Kanıtları ve Küresel Eylem Yükümlülüğü

Gazze'deki kanıtlar, BM Soykırım Sözleşmesi ve Roma Statüsü kapsamında soykırım için hem **suç kastını** hem de **suç eylemini** ortaya koyuyor ve devletleri ve yetkilileri "bir daha asla" vaadi, Soykırım Sözleşmesi ve R2P doktrini altında harekete geçmeye zorluyor.

Suç Kastı: Gazze'deki Filistinlileri yok etme niyeti, insanlıktan çıkaran söylemler ve açık politikalar kalıbında açıktır. Tarihsel açıklamalar (Weitz, Begin, Eitan) dışlama için bir emsal oluştururken, çağdaş açıklamalar bu niyeti eylemde doğruluyor: Gallant'ın "insan hayvanları", Smotrich'in "bir buğday tanesi bile yok", Katz'ın "insani yardım yok" ve Bayrak Yürüyüşü'nün "Araplara ölüm" çağrıları, Filistinlileri yok edilmesi gereken bir grup olarak çerçeveleyiyor. Yerleşimci konferansının "Hamas'sız"—ve dolaylı olarak Filistinliler olmadan—Gazze planı, sosyal medyada ve başka yerlerde Gazze'nin tamamen imhasını isteyen sayısız çağrıyla uyumludur; örneğin Eliyahu'nun 2023'teki "Gazze Şeridi'ne nükleer bomba atma" önerisi gibi. Smotrich'in İsrail'in savaş sonrası Gazze'yi kontrol edeceği iddiası, Filistin varlığını tamamen ortadan kaldırma vizyonunu daha da işaret ediyor. İsrail'in, soykırımı önlemek için yardım erişimini emreden 2024 Uluslararası Adalet Divanı (ICJ) tedbirlerine uymaması, bu eylemleri niyetle daha da bağlantılandırıyor; çünkü bu, ölümcül koşulları ağırlaştırma konusunda kasıtlı bir seçim gösteriyor.

Suç Eylemi: İsrail'in eylemleri birden fazla soykırım eylemini karşılıyor: (1) **Öldürme:** Gazze'de 40.000 ölüm, Batı Şeria'da 83 çocuk (2023); (2) **Ciddi Zarar:** Bombardımanlar, yaralanmalar, travmalar ve kimyasallara (beyaz fosfor) maruz kalma; (3) **Yaşam Koşulları:** Abluka, kıtlık ve altyapının yok edilmesi, yaşanmaz koşullar yaratıyor; (4) **Doğumların Önlenmesi:** Yetersiz beslenme ve kimyasallardan kaynaklanan düşükler ve üreme hasarları; (5) **Çocukların Transferi:** Gazze'de 15.000 çocuk, Batı Şeria'da 83 çocuğun öldürülmesi ("mezarlara transfer"). Bayrak Yürüyüşü saldırıları ve Batı Şeria'daki şiddet, bu kalıba ekleniyor ve tüm bölgelerde sistematik bir kampanya gösteriyor.

Bu kanıtlar, soykırım için yasal eşiği karşılıyor; çünkü ICJ (2024) makul bir risk buldu ve Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC), savaş suçları için Netanyahu ve Gallant hakkında, açlığı savaş yöntemi olarak kullanma dahil, tutuklama emri çıkardı. Holokost ile benzerlikler—

üstünlük ideolojisi, insanlıktan çıkarma, toplama ve sistematik öldürme—krizin ciddiyetini vurguluyor. Eliyahu'nun nükleer bomba yorumu, reddedilse bile, Smotrich'in savaş sonrası kontrol vizyonu ile birlikte, tamamen yok etmeyi düşünme isteğini ima eden aşırı bir söylemi yansıtıyor ve soykırım niyetini daha da kanıtlıyor. Yine de uluslararası kurumlar bir kez daha başarısız oluyor: BM, ABD vetolarıyla felç olmuş, ICJ kararları uygulanamaz ve ICC emirleri yürütme gücünden yoksun; bu, Holokost sırasındaki Milletler Cemiyeti başarısızlıklarını yansıtıyor.

“Bir daha asla” vaadi, Holokost'un derslerinden doğmuş, Soykırım Sözleşmesi (Madde I, devletleri soykırımı önleme ve cezalandırma ile yükümlü kılar) ve R2P doktrini (devletler, nüfusları soykırımdan korumalı, başarısız olurlarsa uluslararası müdahale gereklidir) altında, her devlet ve yetkili, harekete geçmek için ahlaki ve hukuki bir yükümlülüğe sahiptir. Bu, yaptırımlar uygulama, İsrail'e askeri yardımı durdurma (örneğin, 2023'ten beri ABD'nin 17 milyar doları), ICC emirlerini uygulama ve ablukayı ve bombardımanları sona erdirmek için insani müdahaleyi desteklemeyi içerir. Harekete geçmemek, Milletler Cemiyeti'nin hatalarını tekrarlar ve insanlığı soykırımdan koruma vaadini ihanet eder.

Sonuç

Holokost ve Gazze, soykırımı körükleyen üstünlük ve insanlıktan çıkarma ideolojilerinde ve bunu mümkün kılan uluslararası kurumların sistemik başarısızlıklarında trajik bir süreklilik ortaya koyuyor. BM, ICJ ve ICC, büyük güç politikaları ve egemenlik normları tarafından felç olmuş, Filistinlileri yerinden etme niyeti ve üstünlük söylemi tarihiyle desteklenen İsrail'in Gazze'deki eylemlerini durduramıyor. **Suç kastı** ve **suç eylemi** için kanıtlar, Eliyahu'nun nükleer imha önerisi ve Smotrich'in savaş sonrası kontrol vizyonu gibi aşırı açıklamalarla daha da güçlendirilmiş, soykırımı makul şüphenin ötesinde ortaya koyuyor. “Bir daha asla”, Soykırım Sözleşmesi ve R2P altındaki küresel toplumun yükümlülüğü, Gazze'deki vahşetleri durdurmak için acil eylem talep ediyor ki tarih en karanlık bölümlerini tekrarlamasın. “Bir daha asla” vaadi, kelimelerden daha fazlası olmalı—adalet, koruma ve insanlık için bir eylem çağrısı olmalıdır.